

JUKKA MALLINEN

Valta puhuu rahan äänellä

Venäjä on pyrkinyt palauttamaan asemansa väkivahvana suurvaltana. Siihen kuuluu myös pyrkimys ottaa media tiukkaan valvontaan ulkomaita myöten. Tästä saatiin paljastava esimerkki tänä talvena, kun georgialainen OGT eli Georgian yhteiskunnallinen televisio allekirjoitti 15. tammikuuta ranskalaisen Eutelsatin kanssa sopimuksen satelliittilähetysten välittämisestä. Tammikuun 21. päivänä Eutelsat ilmoitti kirjallisesti OGT:lle, että sen lähetys poistetaan tämän W7-satelliitista, koska sen sisältö ei tyydytä Eutelsatia. OGT tuntui joutuneen venäläis-ranskalaisen ystävyyden uhriksi – samalla viikolla ilmoitettiin Medvedevin virallisesta vierailusta Ranskaan maaliskuun alussa.

Ranskan lakien mukaan tietoliikenneoperaattorilla ei ole oikeutta puuttua lähetyksen sisältöön, jos se ei ole luokiteltavissa pornoksi. Niinpä OGT:lle esitettiin pikapikaa toinen syy lähetyksen lakkauttamiseen: kanava aiheutti satelliitille teknisiä vaikeuksia, jotka johtuivat hakkerihyökkäyksistä – muut lähetykset kärsivät georgialaisesta kanavasta. Samalla verukkeella Eutelsat oli sulkenut kiinalaisen oppositiokanavan NDTV:n Pekingin olympialaisten alla. NDTV pystyi osoittamaan, että tämän päätöksen oli saanut aikaan kiinalaisten viranomaisten painostus. Kun georgialaiset osoittivat tekniset syyt hätävalheeksi, Eutelsat esitti, että satelliitissa ei ole tilaa.

Eutelsat oli 15. tammikuuta allekirjoittanut sopimuksen myös venäläisen Intersputnikin kanssa, joka osti Gasprom-medialle kymmeniä kertoja suuremman osuuden satelliitin kapasiteetista. Gasprom maksoi Eutelsatille 200 miljoonaa euroa, georgialaiset 600 000. Gasprom on tunnetusti yksi maailman suurimpia korporatioita, valtiollinen kaasuyhtiö, Venäjän politiikan keskeinen rahoittaja ja vaikuttaja sekä Vladimir Putinin silmäteriä.

Eurooppalaiset lait kieltävät pienen asiakkaan diskriminoinnin televisiolähetyksissä toisen hyväksi. OGT nosti sopimuksen rikkomisesta syytteen Eutelsatia vastaan Pariisin välimiesoikeudessa, joka aloitti asian käsittelyn kiireellisessä järjestyksessä, koska se liittyy tiedotuksen vapauteen.

Ryhmä europarlamentin jäseniä syytti kirjeessään Ranskan hallitukselle Eutelsatia siitä, että sen päätös johtui Kremlin painostuksesta. Muiden muassa filosofi Bernard-Henri Lévy yhtyi tähän protestiin. *Libération* kirjoitti, että Eutelsat sulki OGT:n lähetykset, koska ne olivat liian riippumattomia Kremlistä. *Le Monde* kysyi: ”Estääkö ranskalainen oikeusistuin Eutelsatia noudattamasta Kremlin käskyjä?”

Ranskalaisen liike-elämän edustajat ministereitä myöten lobbaavat Venäjän talousetuja ja näköjään myös riippumattoman televisiokanavan tekemistä näkymättömäksi. Tunnetuin näistä lobbareista on Gerhard Schröder, *the best Bundeskanzler money can buy*. Nyt ranskalaiset kysyvät, pystyvätkö venäläiset suuryhtiöt manipuloimaan eurooppalaista mediaa. Ryhtyvätkö mediamonopolit edistämään Venäjän politiikkaa?

Venäjänkielinen TV-monopoli

Koko hässäkän ydin on se, voiko IVY-alueelle perustaa riippumattoman venäjänkielisen televisiokanavan. OGT:sta olisi tullut ainoa Kremlin valvonnan ulkopuolella oleva Kaukasian asioista kertova media. Se piti nistää alkumetreille, koska Kreml pitää koko riippumattoman kanavan ideaa uhkana itselleen.

OGT on internetissä ja siirtymässä amerikkalaiselle operaattorille Hotbertille. Samalla se menettää venäjänkielisen yleisön. Venäläiset lautasantennit on suunnattu Eutelsatin W4:än ja W7:än. Jälkimmäinen kattaa Euroopan, Venäjän, Siperian ja Kaukasian. Eutelsat on tarjonnut OGT:lle teknistä satelliittia, joka ei näy venäjänkielisille alueille.

Venäjän hallituksen valvomat tiedotusvälineet käsittelevät Kaukasian asioita monopolina ja propagandistisesti. Siksi monet toimittajat Venäjältä ja muista IVY-maista olivat siirtymässä OGT:lle, koska IVY-maissa on niin vähän mahdollisuuksia vaihtoehtoiseen riippumattomaan journalistiikkaan. OGT:ta vetämään tuli tunnettu Eks-tremalisen journalistiikan keskuksen vetäjä Oleg Panfilov, ja mukana

on esimerkiksi presidentti Dzhohar Dudajevin leski Alla.

Yleisesti myönnetään, että kanava ei ole esittänyt Venäjän turvallisuutta uhkaavaa informaatiota. Mutta kanavan ohjelmissa esiintyy opposition edustajia, jotka on suljettu pois Venäjän valtamedioista, kuten ingushikirjailija Issa Kodzov ja ihmisoikeusaktivistit Valeria Novotvorskaja ja Konstantin Borovoi. Tämä ärsyttää Kremlä. Duuman edustaja Semjon Bagdasarov ilmoittikin, että OGT uhkaa Venäjän intressejä paitsi Georgiassa myös Pohjois-Kaukasiassa, esimerkiksi Tshetsheeniassa.

Agentteja netissä

Venäjä taistelee vapaata mielipiteenmuodostusta vastaan myös netissä. Tuttu venäläinen lehtimies lähialueelta kertoi tuttavastaan, joka opiskelee FSB:n läänikoulussa. Tuttava oli kertonut, että opiskelijat tienavat opiskelurahoja hyökäilemällä venäläisessä internetissä oppositiota vastaan. Tyyli-ihanteena on karkea demagogia, tekniikkana härski parjaaminen ja provokaatiot. Ja venäläisittäin vedetään välistä: kun palkkio tulee kertahyökkäyksestä, voi saman seipitelmän käyttää useaan kertaan. Toimittaja googlasi eräästä oppositiojohtajaan kohdistuneesta hajupommista harvinaisen sanamuodon ja – bingo! Sama teksti toistui vain alkulause muunneltuna ja tilanteeseen soviteltuna kahdeksan kertaa. Nämä FSB:n mielipidetorpedot onkin helppo erottaa tavallisesta venäläisestä nettiloiskiehunnasta – karkea propaganda paistaa läpi.

Tämä hämähäkinverkko ulottuu ulkomaillekin. Suomessa asuva petroskoilainen kirjailija Arvi Perttu pitää blogia ”Maahanmuuttaja”, jossa hän käsittelee Venäjän nykypoliitikkaa usein kriittisesti ja perustellen aina asian-tuntevasti ja huolellisesti. Kolme vuotta sitten blogiin tuli nimetön varoitus, jossa sanottiin, että FSB ryhtyy perkaamaan ”Venäjän vastaisia nettisivuja” myös ulkomailla. Viesti päättyi peiteltyyn uhkaukseen ”vieraat tulevat”.

Itsekin olen joutunut parjauksen kampanjoinnin kohteeksi. Olin äskettäin Iivi Masson radio-ohjelmassa

”Suoraa puhetta” keskustelemassa Venäjästä. Puhuin mielestäni harkitusti ja maltillisesti. Ohjelman keskustelupalstalla hyökkäsi välittömästi nimimerkki ”nimetön” otsikolla ”Mallinen ei ole mallikelpoinen”, joka syyllisti: ”Se oli suoraa puhetta kahden kansan ystävyyssuhteita vastaan. J. Mallinen siellä repi rikki kaikki yrityksetkin kääntää keskustelu myönteisyyden suuntaan.[...] Aina ilmestyy puskista joku Mallinen, joka kaivaa menneisyyden pohjamudat esiin.”

Kritisoidessani Venäjän poliittista suuntaa olin mielestäni Venäjän kansan ja kansojen puolella. Jo henkilöhistorianikin pakottaa minut tuntemaan syvää huolta venäläisten hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta. Saan silti kimppuuni nämä YYA:n vangit, joiden mielestä kansojen tehtävänä on toistella liturgiaa hallitusten välisistä suhteista ja joita ”menneisyyden pohjamudat” kavahduttavat – pitäisikö menneisyys jättää arvioimatta siksi, että se on avain nykyisyyden ymmärtämiseen?

Legendaarinen *Tiedonantaja*-lehti on säännöllisesti mollannut minua ja osallistunut provokaatioihin minua vastaan siitä lähtien, kun järjestin mielenosoituksen Tehtaankadulle Anna Politkovskajan murhan jälkeen. Jopa maineikas kirjailija Matti Rossi on herännyt siihen. Hän oli vaiennut sen jälkeen, kun hän vuonna 1975 vasikoi unkarilaisen kirjailijan Dénes Kissin mielipiteistä Unkarin kirjailijaliitolle. Viime keväänä hän tuli *Tiedonantajassa* ulos kaapista ylistäen Stalinin voittoa 1945 ja nykyisiä pronsisotureita. Sofi Oksanen ja Imbi Paju saivat ankaran mutapommin niskaansa, mutta Suomen vaikutusvaltaisimmaksi sananvapauden viholliseksi Rossi paljasti minut. Pidän kyllä Kissin rinnalle joutumista ansaitsemattomana ylennyksenä.

Vakavasti puhuen – yksin sitä jää tässä maassa, kun joutuu nettigorillojen aggression kohteeksi. Ei tarvitse olla maahanmuuttoministeri. Kansalaisyhteiskunta katsoo sivuun, kun autoritääristen hallitusten inspiroimat änkyrät mobbaavat huutavan ääntä korvessa.

Mutta kyyristelyhän onkin perinteemme.